



کانون تولیدکنندگان سیب زمینی ایران

فرشید حسینی^۱، بابک درویشی^۲

۱- معاون تحقیقات فناوری بذر و نهال، ۲- عضو هیئت علمی

سازگاری با محیط تعدادی از آنها معرفی شدند، اکنون ارقام متعدد سیب زمینی متناسب با مناطق مختلف سیب زمینی کاری ایران در دسترس می‌باشد.

محصول سیب زمینی به تدریج جایگاه واقعی خود را بین مقامات مسئول دولتی، مصرف کنندگان و کشاورزان به دست آورد، اما به دلیل عدم هماهنگی بین دست‌اندرکاران بخش خصوصی و دولتی، تولید و مصرف این محصول بی نظیر فقط به صورت پراکنده و سلیقه‌ای انجام می‌گردید و به خصوص روند واردات، تکثیر و تولید سیب زمینی بذری وضعیت چندان مطلوبی نداشت.

در دهه هفتاد گفتگو درباره ایجاد تشکل فعال بین تعدادی از کشاورزان پیشرو سیب زمینی کار و مقامات وزارت کشاورزی آغاز گردید. با تأسیس کارخانجات فرآوری سیب زمینی، نیاز به بذر سیب زمینی از ارقام مناسب برای استفاده در صنایع تبدیلی بیشتر و اهمیت شکل‌گیری تشکل هماهنگ کننده و برنامه‌ریز در این خصوص بیشتر احساس شد. در سال ۱۳۷۸ با تشویق و حمایت مهندس شریعتمدار معاون زراعت وقت وزارت کشاورزی، تعدادی از کشاورزان آگاه و پیشرو، کانون تولیدکنندگان سیب زمینی ایران را تأسیس نمودند. این کانون با نام تجاری شرکت رویان بذرگستر

ایجاد تشکل‌های صنفی تخصصی با هدف ساماندهی تولید و عرضه هر محصول از نکات کلیدی موفقیت در برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری می‌باشد. سیب زمینی با تولید بیش از ۴/۵ میلیون تن در سال و گستره کشت ۲۹ استان در کشور یکی از مهم‌ترین محصولات استراتژیک بوده و گستره کشت و میزان تولید محصول، ضرورت تشکیل و توسعه تشکل‌های صنفی در این زمینه را بیش از پیش نمایان می‌سازد.

کانون تولیدکنندگان سیب زمینی ایران از گسترده‌ترین و مهم‌ترین نهادهای بخش خصوصی در عرصه تولید سیب زمینی در کشور، یکی از تأثیرگذارترین تشکل‌های فعال در صنعت تولید بذر و محصول خوراکی سیب زمینی در ایران می‌باشد.

۱۹۰ سال پس از ورود سیب زمینی به ایران، تولید سیب زمینی تنها به ارقام زراعی با سمنج و آق یرلماسی در آذربایجان، «اسلامبولی» و «پشندی» در مناطق مرکزی و «بیرده‌ای» در استان فارس محدود بود. برای اولین بار در سال ۱۳۳۹ تعدادی رقم جدید سیب زمینی از هلند وارد و غده‌های بذری آن در اختیار کشاورزان قرار گرفت. بار دیگر، از سال ۱۳۴۶ به مرور ارقام شرکت‌های مختلف از آلمان، هلند، بریتانیا، فرانسه و هندوستان به ایران وارد و پس از آزمایشات ارزیابی

به عنوان یک تشکل حرفه ای- تجاری با پیش‌بینی معنوی و دانش علمی مؤسسات مرتبط و تکیه بر توان ۱۰۲ عضو فعال و متخصص خود در استان‌های شاخص تولیدکننده سیب زمینی بذری (اردبیل، اصفهان، تهران، چهارمحال و بختیاری، خراسان، فارس، کردستان، مرکزی و همدان) فعالیت دارد.

این تشکل توسط هیات مدیره پنج نفره‌ای که برای دوره‌های دو ساله انتخاب می‌شوند، اداره می‌شود و اهداف و مأموریت‌های زیر را در دستور کار خود دارد:

- همکاری مستمر با مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر در شناسایی ارقام پرمحصول و مناسب برای فصول، اقلیم و مصارف مختلف

- تأمین بذر برای اجرای طرح استمرار تولید سیب‌زمینی بذری، با توجه به مساعد بودن مناطق مختلف کشور در تولید بذر و عملیاتی نمودن آن توسط تعدادی از اعضای با تجربه. - همکاری با بخش‌های دولتی در جهت مکانیزاسیون تولید سیب‌زمینی.

- فراهم آوردن امکانات تولید پایدار سیب زمینی بذری و خوراکی و افزایش عملکرد در واحد سطح.

- ترویج استفاده از روش‌های نوین آبیاری در کشت سیب زمینی.

- ترویج ساخت انبارهای سرد فنی و نیمه فنی نگهداری

- انتقال علوم کاربردی کشاورزی از مؤسسات تحقیقاتی به مزارع سیب‌زمینی‌کاران

- عضویت در مراجع تصمیم‌گیری از جمله کمیته فنی سیب زمینی بذری کشور.

- مشارکت با بخش‌های دولتی به منظور اجرای طرح‌های تحقیقاتی کاربردی در راستای رفع موانع تولید

- فراهم آوردن امکان بازدید جمعی تولیدکنندگان از نمایشگاه‌ها و مراکز تولید مینی‌تیوبر و مزارع سیب‌زمینی کشورهای اروپایی از مهم‌ترین اقدامات انجام شده در سالهای ابتدای تأسیس کانون، درخواست قطع پارانه واردات غده بذری سیب زمینی بود. این موضوع زمینه‌ساز توجیه اقتصادی تکثیر کلاس‌های مختلف بذری و تولید داخلی بذر پایه هسته اولیه (مینی تیوبر) شد. همکاری با کمیته فنی سیب زمینی بذری در مورد تدوین طرح ساماندهی تولید سیب زمینی بذری، فراهم آوردن امکان حضور شرکت‌ها و مؤسسات بزرگ به‌نژادگر و تکثیر کننده بذر اروپایی در ایران و برگزاری سمینار و همایش‌های هم‌اندیشی چالش‌های تولید سیب‌زمینی از جمله فعالیت‌های شاخص این کانون تاکنون بوده است.

یکی از مهم‌ترین چالش‌های پیش روی بهبود روند تولید سیب‌زمینی در ایران، ترویج استفاده از بذر گواهی شده می‌باشد. متأسفانه با وجود تلاش دولت به‌ویژه مؤسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال، در این راستا فرهنگ استفاده از بذر گواهی شده به‌دلایلی با اقبال همراه نشده است. قیمت تمام شده بالای این محصول، نوسان قیمت بازار، نبود امنیت سرمایه‌گذاری، عدم ثبات در سیاست‌گذاری تولید از موانع حفظ و گسترش چرخه گواهی بذر است. به‌نظر می‌رسد وجود تشکل‌های توانمند در بخش خصوصی یکی از پیش‌نیازهای تحقق اهداف توسعه‌ای این محصول در کشور باشد و گام‌های اجرایی و عملیاتی مؤثری در تولید بذر گواهی شده در کشور بردارد و دور از انتظار نیست که این تشکل با تجمیع امکانات بتواند زمینه تولید بیش از ۱۰۰ هزار تن بذر گواهی شده را فراهم آورد.

از دیگر چالش‌های تولید بذر سیب‌زمینی و نیز محصول خوراکی آن در ایران، نوسانات بسیار زیاد عرضه و تقاضا و به‌ویژه قیمت می‌باشد. نبود امنیت سرمایه‌گذاری و بازگشت سرمایه، عدم ثبات تصمیم‌گیری مرتبط با میزان سطح زیرکشت و تولید محصول و تأثیر آن بر قیمت از جمله عوامل نابسامانی تولید سیب زمینی است. از جمله مواردی که شرایط تنظیم بازار در ایران را تا حدودی فراهم می‌آورد و با وجود چنین تشکلی انتظار به سرانجام رساندن آن می‌رود، اجرای طرح الگوی کشت و نظارت بر رعایت طرح سطح زیر کشت، طراحی و ایجاد سامانه تجارت بذر کشور، تولید سیب زمینی با کیفیت مطلوب برای صادرات و مطابق سفارش مشتریان خارجی، ایجاد یک نظام مشخص برای صادرات محصول سیب‌زمینی خوراکی تولیدی اعضا و حتی افراد غیر عضو، پیدا کردن بازارهای مطمئن صادراتی، تولید متعادل محصول با هدف تنظیم بازار، کاهش ضایعات سیب‌زمینی با تأکید بر آموزش و رعایت اصول فنی به‌زراعی و انبارداری محصول و ایجاد فضای مشارکتی برای تولیدکنندگان محصول در احداث صنایع تبدیلی در مناطق مختلف می‌باشد که سهم به‌سزایی در کاهش نوسانات قیمت سیب زمینی خواهد داشت. همچنین چاره‌اندیشی در خصوص افزایش سهم مکانیزاسیون با هدف کاهش قیمت تمام شده محصول سیب زمینی، بهبود کیفیت محصول تولیدی و کاهش ضایعات آن، از جمله مواردی است که باید به‌طور جدی در برنامه‌های کانون قرار گیرد.